

Základná umelecká škola Štefánikova 20, 071 01 Michalovce

**Školský vzdelávací program pre druhú časť prvého stupňa základného štúdia
nižšie sekundárne umelecké vzdelávanie – ISCED 2 B**

Predmet : Hra na cimbale

Názov predmetu	Hra na cimbale
Ročník	Prvý
Časový rozsah výučby	1,5 hodina týždenne
Učebný plán	č.4
Stupeň vzdelania	Prvý, ISCED 2B
Názov ŠVP	Štátny vzdelávací program ZUŠ v SR
Názov ŠkVP	Školský vzdelávací program ZUŠ, Štefánikova 20, Michalovce, Iskrenie talentov
Forma štúdia	Denná
Vyučovacia jazyk	slovenský
Spracoval	Mgr. Martin Vidiševský
Koordinátor ŠkVP	PaedDr. Alena Hersteková
Schválené dňa	27. júna 2013

Charakteristika vyučovacieho predmetu

Žiak má už určitú hudobnú predstavivosť a preto môže začať využívať pestrosť, ktorú hra na cimbale ponúka interpretovi a recipročne- nástroj sa môže stať prostriedkom na zvyšovanie záujmu žiaka o hru. Repertoár 1. ročníka nižšieho sekundárneho vzdelávania ponúka rôzne inštruktívne skladby, v ktorých sa môže žiak interpretačne realizovať vyjadrením rôznych pocitov a nálad aj farieb.

Ciele vyučovacieho predmetu

Všeobecné ciele:

- Nadalej rozvíjať u žiaka túžbu preniknúť do sveta hudby.
- Podporiť prirodzenú zvedavosť žiaka a záujem o nové zážitky.
- Rozvíjať schopnosť k samostatnému štúdiu.
- Rozvíjať osobitosť vlastného hudobného prejavu, vyhýbať sa vyumelkovaným alebo povrchným spôsobom hry.

Špecifické ciele

- zvyšovať pohotovú orientáciu v strunovej sústave
- rozširovať výrazové prostriedky
- zdokonaľovať technickú a výrazovú stránku hry
- viesť žiaka k samostatnosti v hre
- využívať v rámci prehrávania domácej úlohy hru z listu.

Vzdelávanie smeruje k tomu, aby žiaci dokázali:

- rozlíšiť spôsob tvorenia tónov pri hre legata, zdvihu, staccata, portamenta

- riešiť jednoduchú pedalizáciu, ritardando, crescendo, decrescendo
- uvoľnene sedieť pri nástroji a správne dýchať,

Kognitívna oblasť:

- plynule čítať notový zápis,
- zapamätať si krátku skladbu,
- určiť základné kontrasty v tempe,
- vysvetliť dynamiku tónov.

Afektívna oblasť:

- vystihnúť charakter danej hudobnej myšlienky v skladbe,
- zvoliť správne tempo pre interpretáciu skladby,

Psychomotorická oblasť:

- dynamicky a úderovo rozlišovať vedúci hlas, viesť žiaka k počúvaniu vlastnej hry a hudobného prejavu,
- naučiť žiaka základom akordického sprievodu, samostatnej práci s ľudovou piesňou
- základom improvizácie, súhry s iným hudobným nástrojom, hry v súbore
- pripraviť žiaka na všestranné spoločenské uplatnenie a zdokonaľiť osobitý prejav pri interpretácii.

Výchovno-vzdelávacie stratégie

Základné kľúčové kompetencie a spôsobilosti žiaka v prvom ročníku rozvíjame nasledovne:

1. Sociálno-komunikačné spôsobilosti

Vo vyučovacom predmete hra na trúbke využívame pre utváranie a rozvíjanie tejto kľúčovej kompetencie výchovné a vzdelávacie stratégie, ktoré smerujú k tomu, aby žiaci vedeli:

- kultúrne a súvisle sa vyjadrovať, používať hudobnú terminológiu primeranú veku a schopnostiam žiaka,
- aktívne počúvať, sústredene pracovať a náležite reagovať,
- uplatniť ústretovú komunikáciu pre vytváranie dobrých vzťahov so spolužiakmi, učiteľmi, rodičmi a ďalšími ľuďmi, s ktorými prichádzajú do kontaktu.

2. Spôsobilosti v oblasti matematického a prírodovedného myslenia

Výučba smeruje k tomu, aby žiaci vedeli:

- rozvíjať schopnosť objavovať, pýtať sa a hľadať odpovede, ktoré vedú k systematizácii poznatkov,
- v každodenných situáciách mať schopnosť používať modely logického a priestorového myslenia,
- objavovať, pýtať sa a hľadať odpovede, ktoré vedú k tvorivosti,
- uvedomele pracovať s rytmickým pôdorysom skladby.

3. Spôsobilosti v oblasti informačnej a komunikačnej technológie

Výučba smeruje k tomu, aby žiaci vedeli:

- využívať a počúvať digitálne zdroje.

4. Spôsobilosti učiť sa a učiť sa

Výučba smeruje k tomu, aby žiaci vedeli:

- spoľahlivo a úspešne zaznamenávať a zapamätávať si informácie, spomenúť si na ne a využívať ich pri praktickej zručnosti v hre na klavíri,
- vytrvalo, iniciatívne a samostatne sa učiť a získavať informácie,
- hodnotiť informácie a využívať ich aj v medzipredmetových vzťahoch.

5. Spôsobilosť riešiť problémy

Výučba smeruje k tomu, aby žiaci vedeli:

- hľadať a využívať rôzne informácie,
- skúšať viaceré možnosti riešenia problému,
- overovať správnosť riešenia a osvedčené postupy aplikovať pri podobných alebo nových problémoch.

6. Osobné, sociálne a občianske spôsobilosti

Výučba smeruje k tomu, aby žiaci vedeli:

- uvedomovať si svoje silné a slabé stránky,
- uvedomovať si svoje práva a povinnosti a aktívne ich realizovať,
- kontrolovať vlastné konanie,
- mať zodpovednosť a schopnosť dodržiavať dohody.

7. Spôsobilosť vnímať a chápať kultúru a vyjadrovať sa nástrojmi kultúry

Výučba smeruje k tomu, aby žiaci vedeli:

- tvoriť a prijímať umenie,
- pomenovať druhy umenia, ich špecifické zákonitosti a vyjadrovacie prostriedky,
- vyjadriť svoj názor i vkus,
- ovládať základné pravidlá spoločenského kontaktu (etiketu).

Stratégia vyučovania

Pri vyučovaní sa budú využívať nasledovné metódy a formy práce:

Názov tematického celku	Stratégia vyučovania	
	Metódy	Formy práce
1. Základy hry na nástroj	<ul style="list-style-type: none"> • slovná metóda • názorná metóda • praktická metóda • reproduktívna metóda 	<ul style="list-style-type: none"> • individuálna práca na vyučovacej hodine • domáca príprava na vyučovaciu hodinu
2. Hudobno-teoretické poznatky	<ul style="list-style-type: none"> • analyticko – syntetická metóda • deduktívna metóda • informačno-receptívna metóda • problémový výklad 	<ul style="list-style-type: none"> • individuálna práca na vyučovacej hodine • domáca príprava na vyučovaciu hodinu
3. Hudobno-výrazové prostriedky	<ul style="list-style-type: none"> • reproduktívna metóda • heuristická metóda 	<ul style="list-style-type: none"> • počúvanie hudobných nahrávok a interpretácie učiteľom

Učebné zdroje

Na podporu a aktiváciu vyučovania a učenia žiakov sa využijú nasledovné učebné zdroje:

Názov tematického celku	Odborná literatúra	Didaktická technika	Materiálne výučbové prostriedky	Ďalšie zdroje
1. Základy hry na nástroj	Ľudove piesne podľa výberu	- videotecnika, CD, DVD, - zvukové pomôcky:	Ilustrácie	- internet
2. Hudobno-teoretické poznatky	Cimbalová škola podľa výberu	Prehrávač, vzorový prednes učiteľa		- knižnica
3. Hudobno-výrazové prostriedky	Cimbalová škola podľa výberu	- videotecnika, CD, DVD - zvukové pomôcky: typy nástrojov – trúbky v rôznom ladení		internet

Obsah vzdelávania

TEMATICKÝ CELOK	KOMPETENCIE	VÝKONOVÉ ŠTANDARDY	KRITÉRIA HODNOTENIA	METÓDY A PROSTRIEDKY HODNOTENIA
1. Hra na nástroji	<p>Učiť žiaka ovládať:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nácvik úderu tremolo (pomocou uvoľňovacích cvičení v rôznych polohách nástroja) bez pedálu, s pedálom • nácvik pedalizácie 4 - 8 tónov (čistota výmeny pedálu, frázovanie v rôznych štýlových obdobiach – oboznamovanie) • nácvik úderu „žabka“ v tempe bez pedálu, s pedálom (prenášanie do rôznych polôh cimbalu) • sekvencie v rozsahu 4 tónov, bez pedálu, s pedálom • hra durových stupníc (C - Cis), molových harmonických (a - cis, d - d) v celom rozsahu nástroja v tempe s dynamikou p , f • hra 4 - hlasných akordov rozložených s obratmi v pomalšom tempe • hra 4- hlasného arpeggia bez pedálu a s pedálom v pomalšom tempe • hra harmonickej kadencie T-S-D7-7m -zv-T v ľahších durových a 	<p>Žiak si má osvojiť:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nácvik úderu tremolo • nácvik pedalizácie • sekvencie v rozsahu 3 tónov v tempe • hra 4 - hlasných akordov rozložených s obratmi v pomalšom tempe • hra 4- hlasného arpeggia bez pedálu a s pedálom v pomalšom tempe • harmonickej kadencie T-S-D7-7m v dur a mol • hra tercií • hra súbežného dvojhlasu • dynamika, tempové zmeny, agogika 	<p>Žiak zvládol:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. základné návyky pri hre: <ul style="list-style-type: none"> • orientácia na cimbele vo väčšom rozsahu • hru trojhlasných akordov rozložených s obratmi z prebratých stupníc • hru skladby s uplatňovaním svojej predstavy a dynamických znamienok 2. repertoárové požiadavky <ul style="list-style-type: none"> • skladby podľa individuálneho plánu v triednej knihe 3. rozsah látky na ročníkovú prehrávku- tri skladby rozdielneho charakteru 	<ul style="list-style-type: none"> • práca na vyučovacej hodine • domáca úloha zameraná na precvičovanie základných návykov pri hre na trúbke • pochvala, povzbudenie, kritika • autoevalvácia • motivácia prostredníctvom úspešných žiackych vzorov • triedny koncert 2x ročne, interný koncert, kultúrne vystúpenie, verejný koncert • záverečná ročníková prehrávka

	<p>molových stupniciach</p> <ul style="list-style-type: none"> • hra tercií v ľahších durových a molových (harmonických) stupniciach delene a súčasne • hra súbežného dvojhlasu (úderom rozlišovať dynamiku vedenia melódie) • dynamika, tempové zmeny, agogika, • použitie nových výrazových prostriedkov (rôzne obalené paličky, drevené paličky, hra pizzicato) • hra melodických ozdôb (príraz, nátril, náraz, skupinka) • hra väčších celkov rôzneho charakterového žánru spamäti 	<ul style="list-style-type: none"> • použitie nových výrazových prostriedkov • hra melodických ozdôb • hra väčších celkov spamäti 		
2. Hudobno - teoretické poznatky	<p>Učiť žiaka ovládať:</p> <ul style="list-style-type: none"> • hudobnú terminológiu obsiahnutú v hraných skladbách • aplikovať nacvičené stupnice v čítaní notového zápisu 	<p>Žiak si má osvojiť:</p> <ul style="list-style-type: none"> • hudobnú terminológiu obsiahnutú v hraných skladbách • aplikovať nacvičené stupnice v čítaní notového zápisu 	<p>Žiak zvládol:</p> <ul style="list-style-type: none"> • hudobnú terminológiu obsiahnutú v hraných skladbách • aplikovanie stupníc v čítaní notového zápisu 	<ul style="list-style-type: none"> • práca na vyučovacej hodine • domáca úloha zameraná na precvičovanie hudobného zápisu • pochvala, povzbudenie, kritika • sebahodnotenie

Prehľad technických cvičení a etud

TARJANI-TÓTH Ida a FALKA József: Škola hry na cimbal I. a II. diel GERENCSEK, SZEVEKÉNYI: Cimbalová škola
V. BRADA: Škola hry na cimbal pre samoukov
F. REPA: Cimbalová škola I. a II. diel
J. MICKA: Husľové a elementárne etudy (výber)
J. JIRMAL: Škola hry na gitaru (výber)
F. WOHLFAHRT: op.45 Husľové etudy (výber)
H. KAYSER: Husľové etudy (výber)
Malý violončelista: Etudy v basovom kľúči (výber)
M. GIULIANI: op.100 Etudy pre gitaru (výber)
M. GIULIANI – G. CARULLI: Gitarové etudy op.60 (výber)
G. ALLAGA: Koncertné etudy pre cimbal (výber)

Prednesová literatúra

J. KOTLÍK: Prvý prednes pre gitaru
Š. SZOKOLAY: Cimbalom muzika I. diel
K. SICKHAUS: Výber skladieb pre hackbret I., III. diel
V. VAŠNA: Pieseň s variáciou
P. EBEN: Ľudové piesne
P.I. ČAJKOVSKIJ: Album pre mládež (výber) – Chorá bábika, Pohreb bábiky
B. BARTÓK: Pre deti (výber – klavír) al. IV.
M. JURČI: Pesničky pre všetkých I.-III. diel (akordeón)
J.S. BACH: Knižočka pre A.M. Bachovú (výber- klavír)
J. LAVOTTA: Maďarská muzika pre gitaru (výber)
K. SOSINSKIJ: Materiály do nauky hry na gitare (výber)
J. TRUHLAŘ: 50 ľudových piesní (gitaru)
J. TRUHLAŘ: Inštruktívne skladbičky (gitaru)
L. BÁRTA: Etudy a drobné skladby (gitaru)
I. SZELENYI: Detské svety (výber- klavír)
TARJANI-TÓTH Ida: Regezene cimbalomra (stará hudba pre cimbal – výber)

Hudba českých lutnových tabulatúr (výber)
Európska gitarová hudba (výber)
Lutnové skvosty starej Levoče (výber)
Klassiker für gitarre (výber)
Das gitarrspiel von Bruno Henze (výber)
J. POWROZNIAK: Tance i piesni ľudowe I. diel
J. POWROZNIAK: Latwe utvory dawnych mistrzov II., IV., XVII., XIX. diel (výber)
W. GOTZE: Tanzbuch für alle gitarresoiel (výber)
W. GOTZE: Unterhaltende musik für solo gitarre (výber)
R. SCHUMANN: Album pre mládež (výber- Malá štúdiá) klavír
J. MÓŽI: Veselo i vážne na husliach (výber)
D. ERDÉLYI: Maďarské piesne
G. ALLAGA: Maďarské piesne
J. BLOCH: Maďarské piesne
O. MÁCHA: Klavírna vlastiveda (výber – Slovácky cimbál)
M. DLOUHÝ: Ptám se, pampeliško (výber) klavír
S. JUŘICA: Z českých kytarových tabulatúr
J. MAZOUROVÁ: Prelúdium a Toccatína III.
V. BRADA: Andante (rukopis) J.S.BACH: Knižočka skladieb pre A.M.Bachovú (duo)
J. JAKUBÍČEK: Slovenské ľudové piesne pre dva cimbal
TARJANI-TÓTH Ida: Etuda pre 2 cimbal
Š. SZOKOLAY: Cimbalom muzika II.diel (duo)
S. JUŘICA: Gitarové duetá
J. POWROZNIAK: Gitarové duetá
J. MAZOUROVÁ: Duhová kulička (duo pre zob.fl. a cimbal – rukopis)
B. BARTÓK: Maďarské ľudové tance (výber- duo)
A. VRTEL: Tance starých majstrov (výber- duo pre klavír a husle)
J. MAZOUROVÁ: Ukolébavka (duo pre cimbal a zob.fl., rukopis)

